

Obsah:

Bůh je silnější než každá krize (úvodník) <i>P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.</i>	1
Fatima a Karmel <i>Sr. M. Milada od Spasitele světa, OCD</i>	2
Modlitba ztotožnění se s Ježíšem <i>Sv. Marie Magdaléna de' Pazzi</i>	13
Svatá Terezie z Lisieux a Boží milosrdenství (4. část) <i>P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.</i>	14

Bůh je silnější než každá krize

(úvodník)

„Prorok Eliáš se uprostřed světa, procházejícího hlubokou změnou, která ponoukala národ, aby v přesvědčení o své soběstačnosti opustil pravého Boha, opíral o jistotu, že Bůh je silnější než každá krize a každé nebezpečí. Proto se karmelitánští laici ve světě, který se vůči základním otázkám staví stále nejistěji, a v dobách, jež nastolují nové problémy víry, problémy mravní nebo společenské,¹ snaží vytvořit vhodné příležitosti pro zvěstování Krista. Stále předkládají (ono) vždy nové poselství o Pánu života a dějin, jediném bezpečném orientačním bodě každé lidské existence a dění.“

Milí čtenáři našeho časopisu, vybral jsem tuto citaci z Řehole karmelitánského třetího řádu (čl. 47) do úvodníku prvního čísla nového ročníku časopisu, protože tato slova dobře souzní s pocity, které se nás tváří v tvář současnému světu někdy zmocňují. A také se hodí k letošnímu výročí zjevení Panny Marie ve Fatimě, o němž se píše v hlavním článku tohoto čísla. Kéž tedy i letos kráčíme dál ve stopách proroka Eliáše a Panny Marie odhodlaně cestou víry v pravého Boha a jeho Syna, podněcováni láskou, toužící zprostředkovat poklad víry co možná všem lidem. Děkuji Vám za Vaši podporu našemu časopisu a přeji hojnost milosti Vám i všem Vaším blízkým!

P. Gorazd, O.Carm.

1 Srov. *Apostolicam actuositatem*, 6.

Fatima a Karmel

Sr. M. Milada od Spasitele světa, OCD

V letošním roce si celá katolická církev připomíná sté výročí zjevení Panny Marie ve Fatimě a to pro nás může být příležitostí, abychom se hlouběji zamysleli nad významem této události pro církev a celý svět. Nemělo by nám však jít jen o to „připomínat si věci minulé“ – chtěla bych se spolu s vámi zároveň zamyslet nad poselstvím a výzvami, jaké Fatima může přinášet pro náš přítomný duchovní život, a také najít souvislosti, které existují mezi fatimským zjevením a karmelitánskou spiritualitou.

Průběh fatimských zjevení

Nejprve si stručně připomeňme průběh fatimských událostí: ty začaly v roce 1916 trojím zjevením anděla sourozencům Martovým – osmiletému Františkovi a šestileté Hyacintě – a jejich sestřenici, devítileté Lucii Santosové. Po této duchovní přípravě přijímaly děti každý měsíc od 13. května do 13. října 1917 zjevení Panny Marie. Tento cyklus šesti zjevení byl ukončen slunečním zázrakem, který se odehrál před zraky sedmdesáti tisíc lidí.

Panna Maria děti naléhavě žádala, aby se modlily, zvláště růženec, a činily pokání za spásu hříšníků. Zjevila jim tři tajemství: prvním bylo vidění pekla, druhé obsahovalo pokyny Panny Marie, které se týkaly záchrany lidí i celého světa, třetí, jež bylo odtajněno až v r. 2000 na popud sv. Jana Pavla II., vyzývalo k pokání a prorockým způsobem zobrazovalo dějiny církve, zvláště 20. století.

Mariánská zjevení ve Fatimě byla po důkladném teologickém šetření uznána církví jako pravá dne 13. října 1930. Sourozenci František (1908–1919) a Hyacinta (1910–1920) se stali obětí epidemie španělské chřipky; blahorečení byli ve Fatimě papežem Janem Pavlem II. 13. května 2000 a ve stejný den byli letos papežem Františkem ve Fatimě i svatořečeni. Jejich sestřenice Lucie (1907–2005) se stala řeholnicí a jako bosá karmelitka přijala jméno sestra Lucie od Ježíše a Neposkrvněného Srdce. V současnosti probíhá její beatifikační proces.

Historie mariánských zjevení

Alespoň zběžně si můžeme načrtnout roli soukromých mariánských zjevení v životě církve.¹ Je zajímavé, že tento jev v průběhu staletí silně narůstal.

V prvním tisíciletí byla tato zjevení velmi řídká, v každém století je jich historicky dostupných ne více než pět. Většinou byla spojena se vznikem nějaké mariánské svatyně (např. v Zaragoze a Římě) nebo sloužila k oslavě nějakého populárního světce (sv. Martina, sv. Ambrože).

Od 10. do 18. století je mariánských soukromých zjevení zaznamenáno v každém století již několik desítek a často jsou spojena s počátky řeholních řádů (sv. Dominik, sv. František z Assisi, sv. Šimon Stock) nebo velkými mystickými postavami středověku (např. sv. Bernard z Clairvaux, sv. Gertruda z Helfty, sv. Brigita Švédská, sv. Ludvík Maria Grignon z Montfortu). Zjevení v této době sloužila zvláště (kromě osobního přínosu pro samotné jejich příjemce) k postupnému definování mariánských dogmat (neposkrvněného početí a nanebevzetí).

V 19. století se uznaných zjevení uskutečnilo již 106, a ve století dvacátém dokonce 426. Je tedy patrný strmý vzestup jejich počtu, který má jistě celou řadu příčin – mezi jiným je to nedostatek dochovaných záznamů v prvním tisíciletí, vzrůst mariánské úcty ve středověku a ve 20. století možnost jejich velké medializace.

Přesto v nich můžeme pozorovat jistý zlom či posun: od r. 1830, kdy se Panna Maria zjevila svaté Kateřině Labouré a předala jí svou zázračnou medailku, začíná velká série mariánských zjevení 19. a 20. století (k nimž patří zvláště ta, jejichž dějištěm byla tato místa: La Saletta, Lurdy, Fatima, Banneux, Amsterdam a Kibeho), která můžeme nazvat „zjeveními moderní doby“. I tato zjevení mají – tak jako ona předchozí – svou mystickou stránku, vizionářům jsou sdělována tajemství pro jejich duchovní život; do popředí se však dostává jejich charismatický význam – jsou službou pro dobro církve, a jejich velký sociální dosah – pomocí masmédií se zprávy o nich rychle šíří, a ona tak svým poselstvím zasahují celý svět.

Tato zjevení se tak stávají jedním z významných prvků spirituality naší doby a jsou předmětem kultu na celém světě (sochy Panny Marie Lurdské se nacházejí v mnoha kostelích; vzniká fatimský apoštolát atd.).

¹ V následujících třech kapitolkách čerpám z knihy: A. J. BENEŠ: *Soukromá zjevení*, Olomouc 2003.

Role Panny Marie

Právem se můžeme ptát, proč se ve velké většině tato nadpřirozená zjevení týkají Matky Boží. Odpověď můžeme hledat v jejím poslání, které jí pod křížem dal její Syn – jedná se o konkrétní projev Mariiiny mateřské péče o církev.

Mariina mateřská služba se nevyčerpala za pozemského života Krista, ale pokračuje v dějinách jeho mystického těla. Ve zjeveních Maria vystupuje podobným způsobem jako v Písmu – tedy jako ta, která nese lidem Krista a která ho znovu rodí v lidských duších. Tak jako vtělený Bůh přišel do tohoto světa skrze Marii, tak prostřednictvím Marie Bůh znovu svým slovem zasahuje do dění v církvi.

Maria tedy ve zjeveních vykonává svou funkci Matky. Je zde zosobněním poslání církve – která svým učením a duchovním vedením má také být pro jednotlivé věřící matkou a učitelkou.

Účinky zjevení v životě církve

To vše nám může pomoci správně pochopit úlohu a význam mariánských zjevení: Bůh nám je nedává proto, že bychom ke své spáse potřebovali slyšet ještě něco nového. Spíše je můžeme přijímat jako určitou „aktualizaci“ toho, co již známe z Písma a co nám řekl Ježíš.

To nás učí již svatý Jan od Kříže: „To, co kdysi dávno skrze proroky říkal Bůh našim otcům mnoha způsoby, nám nyní nakonec, v těchto dnech, řekl všechno najednou ve svém Synu. Tím nám dává pochopit, že Bůh zůstal jakoby němý a nemá už, co by řekl, neboť to, co dříve říkal po částech prorokům, řekl již vcelku, když nám dal Všechno, což je jeho Syn. Proto ten, kdo by se chtěl nyní Boha na něco ptát nebo by chtěl nějaké vidění nebo zjevení, nejenže by dělal hloupost, ale křivdil by Bohu tím, že neupírá své oči zcela na Krista. Proto by mu Bůh mohl odpovědět tak, že by mu řekl: »Jestliže jsem ti již řekl všechno ve svém Slově, kterým je můj Syn, a nemám jiné, co ti mohu nyní odpovědět nebo zjevit víc, než to? Upři své oči pouze na něj, neboť v něm jsem ti všechno řekl a zjevil a v něm najdeš dokonce víc, než co žádáš a po čem toužíš. Poslouchejte jeho, neboť já už nemám, co bych vám o víře zjevoval, ani další věci, které bych odhaloval.«“ (2V 22,4-5)²

2 Zkratky karmelitánských děl, použitých v článku, jsou: sv. JAN OD KŘÍŽE: V- Výstup na horu

Není to tedy tak, že by bylo potřeba ještě něco nového zjevit – spíše se nám v konkrétní, právě prožívané realitě církve a světa znovu zpřítomní a „nasvítí“ nějaký konkrétní prvek křesťanské spirituality. Tak můžeme mariánská zjevení chápat i jako lék proti různým chorobám dnešní doby.

Skrze zjevení můžeme živěji prožít, že Bůh je uprostřed nás – nejen teoreticky, ale osobně a konkrétně. Věřícím lidem Maria přináší povzbuzení a posilu na cestě víry a oživení naděje. Ukazuje se jako Žena, která nám přinesla Dárce živé vody (skrze uzdravující vodu v Lourdes; Jan 4,10-14) a Žena oděná sluncem (díky slunečnímu zázraku ve Fatimě; Zj 12,1-7). Představuje se jako „Panna chudých“ (Banneux), „Paní všech národů“ (Amsterdam) a „Matka Slova“ (Kibeho). Tím je zřejmé, že všechna autentická mariánská zjevení nás mají vést k intenzivnějšímu životu s Kristem a k plodnosti pro církev.

Jaká konkrétní poselství nám tedy fatimské zjevení může přinést k prohloubení našeho duchovního života uprostřed karmelitánské rodiny?

Vidění pekla a Boží milosrdenství

První paralela mezi Fatimou a Karmelem, která se může stát poselstvím pro nás, mě napadla v souvislosti s prvním tajemstvím. V něm děti měly vidění pekla, při němž jim Panna Maria adresovala tato slova: „*Viděli jste peklo, kam upadají duše ubohých hříšníků. Aby byly zachráněny, chce Bůh zavést ve světě úctu k mému Neposkvrněnému Srdci. Jestliže lidé udělají to, co vám řeknu, mnohé duše se zachrání a navrátí se jim pokoj.*“ To nám může připadat, zvláště po prožitém Svatém roku Božího milosrdenství, hodně zneklidňující. Můžeme si klást otázky, jak tato dvě poselství (prezentaci Boha jako Milosrdné Lásky vůči nám a vizi pekla) lze skloubit. Když si však tajemství pozorně přečteme, zjistíme, že se nejedná o konstatování stavu, ale o podmíněné vyjádření. Jedná se o prosbu, aby k naplnění této vize nedošlo: „*Aby lidé byli zachráněni...*“

Podobnou zkušenost měla i sv. Terezie z Avily v době, kdy po letech dvojznačnosti prožívala své obrácení a plný návrat ke Kristu: „*Když jsem jednoho dne byla na modlitbě, zdálo se mi, že jsem se ocitla v jediném okamžiku v pekle, aniž bych věděla jak. Pochopila jsem, že Pán chtěl, abych*

Karmel, DP – Duchovní píseň; sv. TEREZIE OD JEŽÍŠE: Ž – Kniha života, Z – Kniha o zakládání; sv. TEREZIE Z LISIEUX: Rk B – Rukopis B (Příběh jedné duše); sv. TEREZIE Z LOS ANDES: Dp – Dopisy, Deník. Ostatní citace jsou převzaty z webu: www.bosekarmelity.cz.

viděla místo, které mi tam démoni připravili a které jsem si já sama zasloužila pro své hříchy. Bylo to jen na kratičkou chvíli; i kdybych však měla žít ještě mnoho let, zdá se mi, že je nemožné, abych to zapomněla. Jasně jsem chápala, že jde o velkou milost a že Pán chtěl, abych na vlastní oči viděla, odkud mě svým milosrdenstvím osvobodil. Od této chvíle se mi všechno zdálo snadné ve srovnání s jediným okamžikem, jaký jsem vytrpěla tam. Prožila jsem také velikou bolest z mnoha duší, které jdou do zatracení, a velkou touhu prospět duším, neboť se mi zdá, že bych pro vysvobození jediné z nich z tak těžkých trýzní snesla mnoho smrtí. Přemýšlela jsem, co bych mohla udělat pro Boha. A napadlo mě, že tím prvním je následovat povolání k řeholnímu životu, které mi Jeho Majestát udělil, a zachovávat mou Řeholi s co největší dokonalostí, které bych byla schopna.“ (Ž 32,1-8)

Terezie toto vidění prožije jako velkou milost, byť zcela jistě dramatickou. Tato zkušenost ji vedla (podobně jako fatimské děti) k plnému obrácení, zaměření se na Krista a také k velkému apoštolskému úsilí, k prosbám za spásu duší. Nejde tedy o to, abychom se Boha báli a vnímali ho jako přísného Soudce, který nám hrozí peklem. Jedná se spíše o krajní projev Božího milosrdenství. Boží soud je projevem jeho lásky. Ve své po nás toužící lásce nám chce připomenout, kde může skončit naše samospravedlnost a pýcha, to, když ve svém sobectví žijeme jen sami pro sebe. Zůstaneme v pekle své samoty.

Čím nám toto vše může pomoci na naší cestě za Pánem? Tím, že přijmeme správný „interpretační klíč“ pro všechny naše zkoušky. My jsme sice zkušenost pekla neprožili, přesto však ve svém životě musíme projít různými těžkostmi, někdy i velmi náročnými. Svatý Jan od Kříže ve své Temné noci přirovnává všechna vnitřní očišťování člověka k očištění. V těchto chvílích můžeme prožívat pochybnosti o Bohu, o jeho dobrotě a péči, o jeho lásce k nám. Bůh je však jen jeden, neprotiřečí si, je jednoduché Bytí. „*Bůh je Láska*“ (1 Jan 4,16). Všechny naše kříže mnohem více mluví o nás a o naší situaci hříchu, než o Bohu. To kvůli naší neočištěnosti a potřebě obrácení zakoušíme temnotu, prožíváme zkoušky. Bůh vůči nám jedná jako „*žárlivě milující*“ (Ex 20,5), který chce spálit v ohni své lásky všechnu naši nečistotu, abychom „*dorostli do jeho podoby*“ (srov. Gn 1,26), připodobnili se jemu. Je „*sžírajícím ohněm*“ (Dt 4,24), my jsme podle svatého Jana od Kříže „*dřevem*“, které je hozeno do ohně, aby se stalo – podobně jako Bůh – plamenem, který svou láskou zapaluje druhé.

Přímluvná modlitba a pokání

Dalším velmi významným prvkem fatimského poselství, společným s karmelitánskou spiritualitou, je jeho zaměření na život modlitby a zástupné pokání. Anděl, který se dětem představil jako „anděl míru“, je již rok před zjevením Panny Marie nabádal, aby se často modlily tuto krásnou modlitbu: „*Můj Bože, věřím v tebe, klaním se ti, doufám v tebe a miluji tě. Prosím tě za odpuštění pro ty, kdo v tebe nevěří, kteří se ti neklanějí, v tebe nedoufají a nemilují tě.*“ Později od Matky Boží pasácci přijali mnoho výzev k modlitbě a pokání: „*Chcete se obětovat Bohu a snášet všechna utrpení, která na vás sešle, jako zadostiučinění za hříchy, jimiž je urážen, a jako prosbu za obrácení hříšníků?*“ „*Modlete se každý den různě, abyste tak vyprosili světu mír a konec války.*“

„*Opakujte po každém desátku: »Ježíši, odpusť nám naše hříchy, uchraň nás pekelného ohně a přiveď do nebe všechny duše, zvláště ty, které tvého milosrdenství nejvíce potřebují.«*“

„*Obětujte se za hříšníky a říkejte často, zvláště když přinášíte nějakou oběť: »Ježíši, dělám to z lásky k tobě, za obrácení hříšníků a na odčinění hříchů proti Mariinu Neposkvrněnému Srdci.«*“

Zde nám opět může vyvstat otázka po smyslu a dosahu našeho konání. Což není Bůh všemohoucí? Potřebuje k něčemu naše skutky, modlitby a oběti? Ačkoli to nepřestává být tajemství, které nejsme schopni plně pochopit a probádat, díky evangeliu můžeme pravdivě říci: ano, náš Bůh se svobodně rozhodl být závislý na našem jednání. Ve všem se podřídil principu vtělení: tak jako byl jako Dítě plně závislý na svých rodičích a později ho jako dospělého ovlivňovalo a na něj působilo jednání jednotlivců i celého izraelského národa, tak se i nyní činí spoluzávislý na našem rozhodování. Chce, abychom mu přinesli svých „*pět chlebů a dvě ryby*“ (Jan 6,9), abychom prosili Pána žně, aby poslal dělníky na svou žně (Lk 10,2), abychom mu „*dávali napít*“ (srov. Jan 4,7). Náš Bůh je pokorný, nepřichází nezvaný jako zloděj, aby uchvacoval (srov. Jan 10,1.10), je pokorný, klepe na dveře našeho srdce a čeká, zda ho pustíme dovnitř (srov. Zj 3,20). Očekává náš skutek a naše rozhodnutí.

Svým jednáním však nedovolujeme pouze Bohu, aby jednal, ovlivňujeme se i navzájem. Jako církev a lidstvo jsme součástí jednoho mystického těla. Proto může sv. Pavel prohlásit: „*na svém těle doplňuji to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových útrap*“ (Kol 1,24).

To je i tajemství plodnosti Karmelu. Součástí slibové formule, kterou se bosé karmelitky zasvěcují Bohu, je věta: „*S milostí Ducha Svatého a s pomocí Matky Boží chci tak ustavičnou modlitbou a sebezáporem v duchu evangelia ve službě svaté matce církvi dosáhnout dokonalé lásky a oslavovat Nejsvětější Trojici navěky.*“ Mnohé svaté karmelitky a karmelitáni toto povolání žili a svým životem naplnili. Tak svatá Tereška pochopila: „*V srdci své matky církve budu láskou, tak budu vším,*“ (Rk B 3v) a svatý Jan od Kříže vyznal, že „*jeden úkon čisté lásky je pro církev užitečnější, než všechna díla dohromady*“ (DP 29,2). Proto Terezie z Avily založila svou reformu. Toužila, aby se její sestry modlily a obětovaly za církev a za obrácení druhých. Proto svatá Tereška v závěru svého života „*seděla za stolem hříšníků*“ a zakoušela nevíru ateistů.

Z tohoto důvodu se svatá Terezie Benedikta od Kříže nabídla v době druhé světové války jako oběť smíru. Zvláště tato žena je živým zosobněním toho, k čemu fatimské poselství vyzývalo pro odvrácení metly války. Jeden benediktin o ní prohlásil: „*Když jsem se s ní poprvé setkal ve vstupní bráně beuronského opatství, zapůsobil na mě její zjev tak, že to mohu srovnat jen s dojmem, jaký vyvolává starokřesťanské umění v katakombách, když znázorňuje církev prosící (ecclesia orans).* Neměla sice pozdvížené paže, ale všechno v jejím zjevu připomínalo tento raně křesťanský typ. Byla úzce spojena s Kristem, prožívala slova našeho Pána: „*Pro ně se zasvěcuji, aby i oni byli skutečně posvěceni*“ (Jan 17,19).“ A ona sama vyznala při svém sebeobětování: „*Důvěřuji ve skutečnost, že Pán si vzal můj život ve prospěch všech Židů. Musím stále více myslet na královnu Ester, jež byla odříta vlastnímu lidu, aby ho reprezentovala před králem.*“ „*Již od nynějška přijímám smrt, kterou mi Bůh určil, s radostí a úplnou podřízeností jeho vůli. Prosím Pána, abych mohla přijmout svou bolest, svou smrt a svou čest a slávu za všechny potřeby svaté církve.*“

Tak jako je centrem života františkánů chudoba, benediktinů liturgická modlitba a dominikánů hlásání evangelia, tak na Karmelu je ústřední hodnotou modlitba a oběť života. Fatimské výzvy nás tak mohou znovu povzbudit k věrnosti charismatu Karmelu, které jsme přijali.

Úcta a zasvěcení se Neposkvrněnému Srdci Panny Marie

Silným sjednocujícím bodem Karmelu s Fatimou je i úcta a zasvěcení se Neposkvrněnému Srdci Panny Marie.

Protože Karmel byl od počátku spojen s kontemplativní modlitbou, proto se v Karmelu přednostní hodnotou a slibem stala čistota, která byla nejvíce chápána jako čistota srdce: „*Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha*“ (Mt 5,8). Z tohoto důvodu karmelitáni již velmi brzy uctívali Mariinu panenství a Neposkvrněné početí, i když bylo jinými řády odmítáno.

V Nejčistší Matce každý karmelitán vidí naplnění svého vnitřního života s Bohem, disponuje se k tomu, aby mohl prožívat s Ježíšem takovou intimitu, jakou s ním zakoušela jeho Matka. Maria je čistá, protože je naprosto otevřená Bohu. Její srdce je nerozdělené a zcela Bohu odevzdané. Skrze přijetí škapulíře a skrze úkon zasvěcení se proto každý karmelitán touží „*odít se v Marii*“ a přijmout její ctnosti.

Krásné texty na toto téma pocházejí od svaté Terezie z Los Andes: „*Cíl karmelitky mě uchvacuje: modlit se za hříšníky, celý život se obětovat, aniž by viděla plod své modlitby a oběti. Spojovat se s Bohem, aby v ní kolovala krev vykoupění, a tu dodávat církvi a jejím údům, aby se posvětily. Není tohle právě to, co neustále dělala nejsvětější Panna, náš nejdokonalejší vzor? Nežila stále v nepřetržité modlitbě, v mlčení, v zapomenutí na (věci) pozemské? Jak zachraňuje duše? Skrze modlitbu, prosbu, oběť.* (Dp 40)

„*Náš Pán mi řekl, že mám rozjímat o čistotě Panny Marie. A ona ke mně začala mluvit, aniž by mi cokoli řekla. Řekla mi, abych si zapsala to, co říkala o čistotě: 1) Být čistá v myšlení, abych mohla žít v neustálé přítomnosti Boha. 2) Být čistá v mých přáních, abych si mohla přát každým dnem patřit víc Bohu. 3) Být čistá ve skutcích; činit je co nejlépe pro Boha, ne proto, aby mě viděli lidé. Jinými slovy, aby celý můj duch byl natolik ponořen do Boha, abych na sebe úplně zapomněla. Ona takto žila... (Deník 51).*

Fatimské poselství přichází s naléhavou výzvou zavést ve světě úctu k Neposkvrněnému Srdci Panny Marie a zasvětit naší Matce sebe i celé národy. Navzdory všemu zlu, prožitému ve 20. století, Maria prohlašuje: „*Mé Neposkvrněné Srdce nakonec zvítězí.*“ A Lucii, která jako jediná zůstává „*ve světě*“, povzbuzuje: „*Mé Neposkvrněné Srdce bude tvým útočištěm a cestou, která tě povede k Bohu.*“ Při posledním zjevení 13. října 1917 se Maria na konci zjevení pasáčkům ukáže jako Panna Maria Karmelská.

Proč nám Bůh ukazuje tento prostředek, který má podle něj „*vnitřní sílu*“ odvrátit nás od pekla, zla a válek, které nám hrozí? V Mariině Srdci bylo

stálé „ano“ vůči Bohu a jeho úradkům. Nepřítel naší spásy nad ní nikdy neměl žádnou moc. Můžeme říci, že ze všech lidí, kteří kdy na světě žili, je po Kristu Mariino lidství nejvíce naplněno Bohem. Byla zcela průzračná pro působení Ducha Svatého v její duši. Je počátkem církve a jejím dokonalým modelem.

Skrze zasvěcení se jejímu Neposkvrněnému Srdci dovolujeme Ježíši, aby mohl plně přijít do našeho srdce. I zde Bůh respektuje princip vtělení: jako v plnosti času přišel na tento svět skrze Marii, tak se chce vtělit a žít v nás opět skrze svou Matku. Zasvěcení se jejímu Srdci můžeme tedy chápat jako určité naplnění našeho křtu.

Prorocké poslání

Fatimské poselství je velmi silně spojeno s darem proroctví – Panna Maria žádala zasvěcení Ruska jejímu Neposkvrněnému Srdci, poukazovala na začátek další války, pokud se lidé neobrátní a nebudou činit pokání, předpovídala pronásledování církve a Svatého otce. Ve třetím tajemství byla tajemně předznamenána historie celého dvacátého století.

Svým křtem jsme všichni přijali účast na kněžském, královském a prorockém poslání Krista. Díky proroku Eliášovi, našemu „duchovnímu otci“, je na Karmelu prorocké poslání jeho členů dokonce součástí našeho charismatu. Díky všem velkým karmelitánským postavám Hans Urs von Balthasar prohlásil, že „poslední dobou, jak se zdá, není žádný řeholní řád, který by byl více než Karmel poctěn zvláštními milostmi s charakterem »poslání«.“³

Obnovu našeho řádu svatá Terezie začala proto, že dokázala prorocky číst „znamení své doby“ v 16. století – roztržení jednoty církve a vznik obrovského pole misíí objevením Ameriky. I její zásluhou se náboženské nepokoje nerozšířily do její vlasti. Své sestry vyzývala: „*Stále upírejte svůj pohled na rod, z něhož pocházíme, na ony svaté proroky: kolik svatých už máme v nebi, kteří nosili náš hábit! Mějme onu svatou troufalost, abychom s Boží pomocí byly i my jako oni*“ (Z 29,33).

V prorockém poslání pokračovaly i další karmelitky: svatá Magdalena de' Pazzi a svatá Miriam od Ukřižovaného svými prorockými dary zasahovaly do dění v církvi, svatá Terezie z Lisieux ve svém prožívání prorocky předjímala rozšíření ateismu a svým učením byla v mnohém předchůdkyní

II. vatikánského koncilu, svatá Alžběta od Trojice svou spiritualitou obnovila v církvi pozapomenuté učení o přebývání Boha v duši ospravedlněného (pokřtěného) člověka, svatá Terezie Benedikta prorocky předjímala důsledky Hitlerova nástupu k moci a již na počátku třicátých let dvacátého století napsala dopis, v němž prosila papeže o vydání encykliky o fašismu.

Být „prorokem“ však neznamená jen předvídat budoucnost, ale především do hloubky pochopit přítomnost, rozpoznat „znamení doby“ a ve světle evangelia je interpretovat. Toto poslání se týká nás všech. Toto poslání však není možné naplnit bez toho, že bychom se stali lidmi modlitby a hlubokého poznání Písma. Jak prohlásila svatá Terezie Benedikta od Kříže, „*je zapotřebí, abychom po mnohé hodiny naslouchali Božímu slovu a dovolili mu v sobě jednat. Teprve pak nás dovede až k okamžiku, kdy ponese ovoce v oběti chvály i v oběti činů.*“ „*Když lidé zasvěcení Bohu tiše rozmlouvají se svým Pánem, připravují se události církevních dějin s velkým dosahem.*“

Život vizionářů

Paralely mezi Karmelem a Fatimou můžeme nalézt i samotném životě všech tří pasáček. Sourozenci Martovi, František a Hyacinta, zemřeli ještě jako děti. Odpověď jejich života na výzvu Panny Marie byla radikální. Ve velmi krátkém čase, za méně než tři roky, dosáhli svatosti. Naplnilo se tak na nich Boží slovo: „*Jestliže se neobrátníte a nebudete jako děti, nevejdete do Božího království*“ (Mt 18,3). Podle vicepostulátora jejich procesu, otce Kondora, charakterizují jejich spiritualitu tři hlavní body: potřeba naplnit každodenní život modlitbou, zvláštní láska k církvi a ke Svatému otci a nakonec nevyhledávání zvláštních pokání a umrtvení, ale každodenní přijetí všeho, co život přináší, v duchu oběti. Jejich život tedy nabízí formu spirituality, kterou bychom mohli nazvat „cestou každodennosti“. A to nám na Karmelu nemůže nepřipomenout duchovní poselství nejmladší z učitelů církve, svaté Terezie od Dítěte Ježíše, a její „malé cesty“.

Cesta Lucie, poslední z pastýřů, byla jiná. Od počátku byla jejich „mluvčí“, jako jediná také mohla mluvit s Pannou Marií. Ta ji poprosila, aby se naučila číst a psát. V roce 1925 vstoupila Lucie do postulátu Sester sv. Doroty v Tuy ve Španělsku a v roce 1934 v této kongregaci složila své sliby. Později však, ve svých 41 letech (v r. 1948), po obdržení povolení od Svatého otce, přestoupila na Karmel v Coimbre. Tam prožila zbytek svého života. Přesné důvody přestupu pro nás zůstanou asi tajemstvím; zcela

3 HANS URS VON BALTHASAR, *Sorelle nello Spirito*, Milano 1991, str. 285.

jistě ji však přitahovala samota a odloučenost Karmelu a také to, že poznala, že spiritualita, kterou poselstvími přijala a žila, odpovídá nejvíce právě spiritualitě Karmelu. Zemřela v nedožitých 98 letech.

Je známou skutečností, že v průběhu svého života sestra Lucie přijala další zjevení Panny Marie. V roce 1925 jí Panna Maria předala pobožnost prvních sobot, která je svým obsahem velmi podobná příslibům, spojeným s nošením karmelitánského škapulíře. Kromě velkého množství dopisů sepsala sestra Lucie šest Vzpomínek na fatimské zjevení.

Podle některých autorů také prožila „mystickou adopci“ Pannou Marií, při níž jí Panna Maria přijala za svou dceru. Lucie pravděpodobně prožívala to, co v dějinách spirituality nazýváme mystické sjednocení s Pannou Marií. Na Karmelu tento velmi důvěrný vztah s Ježíšovou Matkou prožívali zvláště Marie od svaté Terezie (Marie Petyt; žila v letech 1623–1677) a její duchovní rádce Michael od svatého Augustina (příjmením: van Ballaert; žil v letech 1621–1684).

Kardinál Suenens popsal tuto zkušenost jako prožívání zvláštní Mariiny vnitřní přítomnosti v duši, kdy člověk miluje Krista Mariiným Srdcem a Marii srdcem Kristovým. Maria si zde určitým způsobem přivlastňuje aktivitu duše, a ta se díky tomu postupně začíná svým myšlením, jednáním a milováním připodobňovat Panně Marii. Vše koná pro ni a skrze ni.

Marie od svaté Terezie tento prožitek popsala slovy: „Někdy je mi ukázán a darován duchovní život v Marii, odpočinek, radost, spojení a sjednocení v ní. Dochází k tomu takto: Zatímco je mysl v prostotě, oproštění a pokoji zaměřena na Boha – bez obrazů, v přimknutí a v kontemplaci zakouší vlastnění Boha, a to způsobem absolutně prostým – stává se, že má duše zakouší zároveň přimknutí, kontemplaci a vlastnění Marie.“

Tento vrchol duchovního života, který byl darován některým našim bratřím a sestrám, můžeme ve víře a v prostotě prožívat i my všichni ostatní, kteří patříme do rodiny Karmelu. Podle mnoha vyjádření se mají každý karmelitán, karmelitka i člověk jakýmkoli způsobem přidružený ke Karmelu stát „Marií“, to je: spolu s ní a skrze ni milovat Boha a lidstvo.

Kdysi jsem četla krásné vyjádření, že Karmelu bylo v církvi svěčeno posláním plnit tu úlohu, kterou konala Maria v církvi prvotní. Kéž se tak stane i v našem životě. Amen.

Modlitba ztotožnění se s Ježíšem

Sv. Marie Magdaléna de' Pazzi

Když Marie Magdaléna přijala milost vtištění neviditelných stigmat na své tělo,¹ pronesla latinsky² modlitbu, skrze niž vkládala své údy do Ježíšových údů a své duševní schopnosti do duševních schopností Ježíšových. Podle svědectví sester, které u toho byly, Magdaléna po zmínkách o jednotlivých údech a jednotlivých duševních schopnostech setrvala po každé delší dobu v mlčení a poté zase pomalu, klidně pronesla další myšlenku, s patosem a tak důrazně, „že se zdálo, jako by byla v Ježíšově škole.“ Sestry ještě zmínily, že i když celá tato událost trvala pět hodin, měly dojem, že to byl pouhý okamžik, protože se cítily jako v ráji.

„Mé oči do očí tvého milosrdenství...

Mé uši do tvých uší, aby se napínaly k hlasu mého Ženicha a rozuměly mu...

Má ústa do tvých úst, aby má ústa pronášela, co ke mně mluví můj Ženich.

Má hrud' [ať je] ve tvé hrudi, můj milovaný; [což je] hrud' rozumu a moudrosti, které jsou nepochopitelné tvorům...

Mé ruce ne tvým rukám, ale v jeskyni mého Ženicha, aby se účastnily tvého díla...

Mé břicho v tvém břiše, aby bylo přítomno a účastno díla uspořádání, které koná láska ve vinné komnatě.³

Celé mé tělo [ať je] v každém údu podstaty tvé věčnosti.“

1 33. colloquio, přeloženo dle: SANTA MARIA MADDALENA DE' PAZZI, *Cantico per l'Amore non amato. I testi in italiano corrente*, Panzano in Chianti 2016, str. 336–337.

2 Věty, které pronesla Marie Magdaléna latinsky, jsou v našem textu vytištěny kurzívou.

3 Výrazy *jeskyně a dílo a dílo uspořádání*, užitá v těchto souvětích, jsou narážkou na Magdalénou velmi často citovaný verš Písma: Pís 2,4 (Vulg): *Introduxit me in cellam vinariam / ordinavit in me charitatem*. Česky: *Uvedl mě do komnaty vína / uspořádal ve mně lásku*. Ona *jeskyně a komnata vína* symbolizují Marii Magdalénu Kristův bok, z něž se při probodení na kříži vyřinula jeho krev – jejímž symbolem je jí *víno*. Proto *komnata vína*. Kristův bok představuje pro ni ten neuklizenější, neuspořádanější prostor, protože rád je láska a Ježíš je láska sama (*caritas*). A neuspořádá-li v duši člověka lásku On, nebude v ní žádný pořádek (41. colloquio; český srov.: MARIE MAGDALÉNA DE' PAZZI, *O extázi. Výběr z listů*, Olomouc 2016, str. 63).

Když řekla, co jsme uvedli, zůstala dlouho v mlčení; pak řekla: „Nebylo by k ničemu, že jsem do tebe vložila své údy, kdyby tu nebylo [účastno] nitro. Proto [ať je]:

*Má paměť v paměti laskavosti Krve tvého Slova,
k vykoupení všech věřících...*

*Můj rozum [ať náleží] nikoli pochopení tvé rovnosti¹
ale pochopení sestoupení tvého Slova...*

*Má vůle [ať je] ve vůli tvého Slova, aby se má vůle připodobnila vůli tvého Slova, která je tolik připodobněna tvé vůli, nejvyšší Otče,
jako je [jí připodobněna] rovnost věčnosti tvé Trojice...*

Ó, rovnost, ...

Má touha ať žízni a sytí se spásou celého lidského pokolení...

Má vznětlivá [vůle] ať se hýbe podle hnutí Ducha tvé dobroty.

Ať se hýbe, [pouze] dá-li jí k tomu plné svolení.

Má víra ať spočine v jistotě toho, co ty poznáváš o sobě samém.

Má naděje ať je jistá a ať se potvrdí na věčnosti...

[Má] láska ať se šíří a ať nachází zalíbení ve tvé velikosti, protože ty jsi ve všech. Ať se šíří a ať mne přitahuje k tobě; mluvím o sobě, protože všichni jsou ve mně ... a já ve všech.“

(Z italštiny přeložil P. Gorazd, O.Carm.)

(4. část) Svatá Terezie z Lisieux a Boží milosrdenství

P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.

11. Zmínky o Božím milosrdenství v Terezčíných dopisech

Když už jsme se do zkoumání toho, jak Terezka chápala Boží milosrdenství a jak o něm mluvila, pustili tak důkladně, projdeme také její dopisy pokusme se poznat, jaká výpověď je ukryta v nich.²

1 V originále: *equalitas*, italsky *ugualianza*. Maria Magdaléna používala tento pojem pro vyjádření stejné důstojnosti a bytostné shody mezi osobami Trojice (např. 46. colloquio, citované vydání v současné italštině, str. 538). Tento pojem by vyžadoval důkladnější objasnění, které přesahuje ambice tohoto článku. My se zde snažíme tlumočit citovaná slova svaté Marie Magdalény de' Pazzi jako inspiraci pro naši modlitbu.

2 Postupují podle rejstříku ve svazku Terezčiny korespondence: SAINTE THÉRÈSE DE L'ENFANT-JÉSUS ET DE LA SAINTE-FACE, *Correspondance générale*, Tome II, Paris, Cerf/DDB 1992, hesla

Nejstarší zmínka se netýká milosrdenství Božího, ale Panny Marie. V dopise Celině z 8. července 1891 (DT 129) Terezka svou sestru pobízela k vytrvalosti v modlitbě za obrácení odpadlého bosého karmelitána, který se jmenoval Hyacinthe Loyson,³ aby byl náš bratr, syn svaté Panny, přemožen, vrátil se a vrhl se pod plášť té nejmilosrdnější Matky.

V dopise z 13. srpna 1893 (DT 147) chtěla Terezka povzbudit Celinu, která vedla otcovu domácnost⁴ a měla nepřijemnosti se služebnou, podléhající sklonu k alkoholismu. Protože manželovi této služebné předtím Celinou vymodlila obrácení, vlévala jí Terezka důvěru i co do možnosti zlepšení u služebné. Její zmínka o milosrdenství je stručná: *Na každý hřích (je) milosrdenství. A Pán Bůh je dost mocný, aby dal výdrž i lidem, kteří ji nemají.*

Překlad není snadný, protože v původním znění chybí sloveso. Terezka napsala: *Na každý hřích milosrdenství*. Proto jsem v překladu uvedl slovo *je* v závorce. V českém knižním vydání Terezčiny korespondence použitý překlad: *Na každý hřích platí milosrdenství*,⁵ může podle mého soudu svádět k jinému chápání. Například ve smyslu: „milosrdenství účinně toho, kdo se dopouští hříchu, burcuje k nápravě“. To je jistě pravda, ale není to prvotní výpověď této věty. Slovenský překlad se vzdal slova *milosrdenství* a má: *Na každý hriech je odpustenie*.⁶ Ale u služebné nejde o odpustění hříchu, nýbrž o přemožení neřesti, takže spíš by v tomto případě bylo lepší ponechat slovo *milosrdenství* a volněji přeložit slovo *hřích*. Ve smyslu: každá (i sebevětší) neřest může být přemožena Božím milosrdenstvím, které je ještě větší a houževnatější než ona... Shrňme: milosrdný Bůh je ochoten odpustit každý hřích a přemoci každou neřest.

V dopise z 20. července 1895 (DT 178) vypsala Terezka své tetě, paní Guérinové, že je v klášteře navštívil manžel této tety, strýc Guérin, provázený jejich dcerou Marií Guérinovou, která se rozhodla⁷ také vstoupit na Karmel v Lisieux. Terezka ke strýčkovi vzhlížela s velkým obdivem. Nejenže

Miséricorde a *Miséricordieux*. Díky tomuto postupu – přiznávám se a upozorňuji na to – zůstanou opomenuta místa, na kterých Terezka sice psala o milosrdenství, ale nepoužila přímo slova *milosrdenství* nebo *milosrdný*.

3 Podrobněji o něm viz G. GAUCHER, *Životopis Terezie z Lisieux*, Kostelní Vydří 1997, str. 103n.

4 Více o situaci v rodině viz G. GAUCHER, *Životopis Terezie z Lisieux*, Kostelní Vydří 1997, str. 114n.

5 *Dopisy Terezie z Lisieux*, Kostelní Vydří 2002, str. 182.

6 Sv. TERÉZIA Z LISIEUX, *Súborné dielo 2, Listy*, Bratislava 1999, str. 199.

7 Již v den, kdy Terezka přijímala závoj, tj. 24.9.1890. Viz např. G. GAUCHER, *Životopis Terezie z Lisieux*, Kostelní Vydří 1997, str. 101.

se totiž musel vyrovnat s blížícím se odchodem své dcery do klauzury,⁸ ale navíc zrovna s Marií odjížděli do Caen, aby tam z kláštera sester Navštívení Panny Marie vyzvedli Terežčinu sestru Leonii Martinovou, která odtud už podruhé odcházela. Terežka ve strýčkovi spatřovala přímo světce. *Když jsme viděli jeho klid, jeho odevzdanost, naše úzkosti se rozptýlily, pocítili jsme oporu otcovské ruky... Má milovaná tetičko! Jak veliké je Boží milosrdenství k jeho ubohým dětem!...* V tomto Terežčině dopise pojem Boží milosrdenství znamená, že Bůh dává slabým lidem potřebnou sílu odevzdat mu, oč je žádá, unést zkoušky a pokoření, a při tom ho milovat a chválit. Takto to vyplývá z pokračování dopisu. A vlastně se tu uplatňuje i další podoba Božího milosrdenství, která spočívá v tom, že z pohledu na ty slabé a přitom Bohem podivuhodně posilované duše můžeme i my ostatní čerpat důvěru do svých zápasů a těžkostí.

Velmi důležitý dopis, v němž Terežka vyjevila svou víru v Boží milosrdenství, napsala sestře Marii poté, co si Marie přečetla rukopis B (DT 197 ze 17.9.1896). Obsahem tohoto dopisu jsme se zabývali už dříve.

Ostatní zmínky o Božím milosrdenství jsou pak v dopisech, napsaných roku 1897, v němž Terežka zemřela.

Abbé Bellièrovi v dopise z 24. února 1897 (DT 220) Terežka navrhla kratičkou modlitbu, kterou si přála, aby se za ni denně modlil. Bůh je v ní osloven: *milosrdný Otče*. Terežka doslova napsala, že tato modlitba *shrnuje všechna její přání*. Tedy ono oslovení, kterým modlitba začíná, Terežka určitě nezvolila nahodile. Celá modlitba zní: *Milosrdný Otče, ve jménu našeho sladkého Ježíše, Panny Marie a svatých tě prosím, zapal mou sestru svým Duchem lásky a uděl jí milost, aby pomáhala jiným mnoho tě milovat*. Terežka toužila po tom, aby od Boha, plného milosrdné lásky, mohla lásku přijímat, aby mohla hořet láskou a pomáhat k tomu také druhým.

Další zmínky o Božím milosrdenství jsou v jiném dopise abbé Bellièrovi, který Terežka napsala 25. dubna 1897 (DT 224). V něm svému duchovnímu bratrovi vysvětlovala, že na Karmelu žijí nejen velké duše, jak si představoval, ale i takové jako ona, která je ve svých očích: *ubohá, nevzhledná květina*. A podle jejího soudu to vychází z vůle samotného Ježíše: *Ježíš*

8 Marie vstoupila na Karmel 15. srpna 1895. Viz P. DESCOUVEMONT – H. NILS LOOSE, *Terezie a Lisieux*, Kostelní Vydří 1997, str. 102.

chtěl ve svém milosrdenství, aby mezi těmito květy rostly také maličké. Tento odstavec jejího dopisu je překrásný, připomeňme si ho proto celý:

Můj drahý Bratříčku, musím se vám přiznat, že mě ve vašem dopise něco zarmoutilo, totiž že mě neznáte takovou, jaká jsem ve skutečnosti. Je pravda, že chceme-li nalézt velké duše, musíme jít na Karmel. Jako v panenských lesích rostou tu nádherné vonné květy, neznámé ve světě. Ježíš chtěl ve svém milosrdenství, aby mezi těmito květy rostly také maličké. Nikdy mu za to nebudu moci dost děkovat. Jen díky této blahosklonnosti se nalézám já, ubohá, nevzhledná květina, na stejném záhoně jako mé sestry růže. Milý Bratře, prosím vás, věřte mi, Pán Bůh vám nedal za sestru velkou duši, ale docela malou a velmi nedokonalou.

Tato Terežčina slova jsou vyznáním velké úcty vůči společenství Karmelu, vyznáním nevyslovitelné vděčnosti za povolání do tohoto společenství a svědectvím o Terežčině pokoře.

Terežka v tomto dopise také stručně shrnula svůj současný život a vyjádřila naději, že brzy přejde z tohoto světa do věčnosti. A tento svůj přechod nazvala pozoruhodnými slovy: *milost nekonečného milosrdenství*. V delší citaci: *Pamatuji, že více má milovat ten, komu bylo více odpuštěno, proto se snažím udělat ze svého života úkon lásky a netrápím se už, že jsem jen malá duše. Naopak, mám z toho radost. Proto se odvažuji doufat, že „mé vyhnanství bude krátké“⁹, ale ne proto, že jsem připravena. Cítím, že nebudu připravena nikdy, jestli mě sám Pán nepřetvoří. Může to udělat v jediném okamžiku. Po všech milostech, kterými mě zahrnul, čekám ještě milost jeho nekonečného milosrdenství*.

Tak jako celý svůj život považovala za jeden velký řetězec projevů Pánova milosrdenství, tak věřila, že tento řetězec skončí největším – nekonečně velikým – projevem tohoto milosrdenství!

A ještě jeden odkaz na Boží milosrdenství nacházíme v tomto dopise. Když tu Terežka abbé Beliérovi vysvětlovala, že Pán jí nedopřál milost mučednictví, přestože po ní toužila, uvedla jako odůvodnění slova svatého Pavla: *„Nezávisí na tom, že někdo chce nebo že někdo běží, ale závisí to na Božím smilování“* (Řím 9,16). Namísto slova *smilování* stojí ve francouzském originále jejího dopisu: *milosrdenství*. Toto místo z listu Římanům bylo pro ni hodně důležité, odvolává se na ně také hned na začátku

9 Terežka zde cituje verš své básně *Jen z lásky žít!*

rukopisu A. Poskytlo jí odpověď na otázku, proč životní příběhy různých světů a lidí vůbec jsou navzájem tolik odlišné. Překlad Písma, který používala, snad ještě více nahrával jejímu výkladu. Mohli bychom ho tlumočit asi takto: *Není to dílo toho, kdo chce, ani toho, kdo se namáhá, ale Boha, který prokazuje milosrdenství.*

Krátká dvojí odbočka do Písma svatého (Řím 9,1–18 a Ex 33,19)

Když bylo toto místo listu Římanům pro Terezku tak důležité, zdržme se u něj. Shrňme si, o čem mluví začátek 9. kapitoly tohoto listu. Pavlovi je líto židů. Vypočítává sedm Božích darů, kterými Bůh vyznamenal a utvořil svůj lid (v.4–5). Tyto dary židé stále mají. Čím tedy vysvětlit to, že odmítli uvěřit Mesiáši? Pavel poukazuje na příběhy patriarchů a na to, že i tehdy bylo vyvolení omezeno pouze na část následující generace potomstva. Po Abrahámovi byl nositelem Božího vyvolení pouze Izák, Izmael ne. Ačkoliv Rebeka porodila dvojčata, Bůh si za pokračovatele historie svého lidu vyvolil Jakuba, kdežto Ezaua ne. A toto vyvolení se odehrálo ještě dřív, než se tato dvojčata narodila, tedy než chlapci mohli vykonat cokoli, čím by si někdo z nich Boží vyvolení zasloužil nebo nezasloužil. Takže Bůh si vždy vyvolil jen někoho, a někoho ne. Tato volba nijak nezávisela na skutcích dotyčných osob, ale jen a jen na Božím rozhodnutí (verše 6–13).

Po tomto výkladu klade Pavel řečnickou otázku: Takže Bůh je nespravedlivý? Ukřivdil těm, které nevyvolil, tím, že je nevyvolil? A Pavel odpovídá záporně: Naprosto ne! A uchyluje se k citaci ze Starého zákona, která říká, že Hospodinova rozhodnutí jsou absolutně svobodná, vycházejí jen a jen z jeho vůle. *Mojžíšovi přece (Hospodin) říká: „Smiluj se, nad kým se chci smilovat, a slituji se, nad kým se chci slitovat“ (Ex 33,19).* Cituji tu z překladu listu Římanům od otce Ivana Hruší. Tento překlad se snaží zachovat přesný smysl hebrejského textu tím, že do něj vkládá modální sloveso: *chci*. Tento smysl doslova potvrzují také Pavlova slova ve verši 18: *Nad kým (Hospodin) chce, se tedy smiluje...*

Bezprostředně poté, co Pavel ocituje tento starozákonní verš, hned připojuje svůj komentář k němu. A právě tento Pavlův komentář byl pro Terezku tím klíčovým Božím slovem, na něž se opakovaně odvolávala: *Není to dílo toho, kdo chce, ani toho, kdo se namáhá, ale Boha, který prokazuje milosrdenství (verš 16).*

V následujících dvou verších pak Pavel připojuje ještě jeden příklad z Písma Starého zákona a cituje Hospodinovo slovo k faraonovi z Ex 9,16: „Právě kvůli tomu jsem tě zachoval,¹⁰ abych na tobě ukázal svou moc, aby se tak rozhlásilo moje jméno po celé zemi.“ Tento výrok Písma dosvědčuje, že farao měl funkci nástroje, který si Bůh suverénně použil pro uskutečnění své vůle. Farao přitom jednal svobodně, a přece zároveň uskutečnil suverénní rozhodnutí Boží. Svou úvahu o tom, jak je to s Božím vyvoláním, Pavel uzavírá (Řím 9,22–33): v nynější době si Bůh vyvolil některé ze židů a některé z pohanů, aby jim dal poznat svého Syna Ježíše, Mesiáše. To je naprosto svobodné Boží rozhodnutí. A ostatní židé, kteří také měli Mesiáše přijmout, odmítají spolehnout se na víru v Ježíše a stále se chtějí líbit se Bohu jen a jen zachováváním Mojžíšova zákona.

Terezkou citovaný verš má tedy tento obsah: jsou v životě věci, které nejsou ovocem našeho chtění (touhy),¹¹ ani našeho úsilí („běhu“, tj. námahy), ale jsou jen a jen ovocem svobodného Božího rozhodnutí. Jsou prostě Božím darem.

Apoštol Pavel to vztahoval na židy a na jejich obrácení k víře v Ježíše. Terezka to v tomto dopise (LT 224) vztáhla na sebe: to z Božího rozhodnutí jí nebyla dána milost mučednictví. A na začátku rukopisu A toto odůvodnění, převzaté z listu Římanům, uvedla také: jen ze svobodného Božího rozhodnutí se právě jí dostalo tak velkého množství milosti (AS 15)! Vždyť i když někomu se – podle našeho zdání – Boží milosti dostává tak málo (dětem, které zemřely jako maličké; divochům, kteří nikdy o Kristu neslyšeli a nemohli v něj uvěřit), Terezka pevně věřila, že Bůh není k nikomu nespravedlivý. *A jako v přírodě jsou všechna období uspořádána tak, aby v určený den rozkvetla nejskromnější chudobka, tak také všechno odpovídá dobru každé duše (AS 17).*

Nevím, zda si Terezka to místo z knihy Exodus, které apoštol Pavel v Řím 9,15 citoval, dohledala přímo ve Starém zákoně. Snad ani neměla tu možnost, přece při jiné příležitosti jsme zmínili, že sestry tehdy neměly k dispozici celou Bibli tak snadno, jako dnes my. Ale když si to místo ve Starém zákoně opravdu najdeme, potěší nás (zvláště nás na Karmelu, kteří toužíme poznat Pána co možná zblízka a důvěrně s ním žít), že tato věta

¹⁰ Ve smyslu: nechal jsem tě vládnout.

¹¹ Touhy byly pro Terezku velice důležité. Více o tom viz např. V. KOHUT, OCD, *Duchovní touhy sv. Terezie z Lisieux*, in: *Učitelka prostoty. Spiritualita svaté Terezie z Lisieux*, Kostelní Vydří 1997, str. 75–89.

je vyňata z Hospodinova rozhovoru s Mojžíšem, při němž Mojžíš žádal, aby směl vidět Boží tvář, vidět Boží slávu.

Hospodin tam s Mojžíšovou prosbou souhlasí, ale upozorňuje ho, že zde na zemi může být splněna jen v omezeném rozsahu. A ke své odpovědi Hospodin připojuje ty Pavlem pak citované věty, které důrazně prohlašují, že Bůh je suverénně svobodný v tom, co udělá – teď pro Mojžíše, ale i vůbec. V souvislosti s tím, jak se rozhovor odvíjí, rozumím Hospodinovým slovům takto: „Ano, splním tvou prosbu, ale ty si na tom, že to udělám, nepřičítej naprosto žádnou zásluhu!“ Biblický text zní:

Mojžíš řekl: „Ukaž mi svou slávu!“ Hospodin odpověděl: „Předvedu před tebou celou svou dobrotu a vyslovím před tebou jméno Hospodin. Svou přízeň dávám tomu, komu chci, a slitovávám se nad tím, nad kým chci.“ A dodal: „Mou tvář vidět nemůžeš; žádný člověk nemůže vidět mou tvář a zůstat na živu.“ Dále řekl Hospodin: „Tady je u mě místo, postav se na skálu. Až bude přecházet má sláva, postavím tě do skalní trhliny a svou dlaní tě zakryji, dokud nepřejdu. Pak svou dlaň odtáhnou a uvidíš mě zezadu, ale má tvář se neukáže.“

Uvádím biblické verše Ex 33,18–23 dle českého katolického překladu. Ten připojuje zajímavou poznámku: „Text si velmi promyšleně hraje se synonymy „sláva“ a „tvář“ na straně jedné a s antonymy „tvář“ a „žáda“ na straně druhé.“¹² Hospodin je svrchovaný a dává nám to najevo. K našemu dobru.

(Pokračování v příštím čísle.)

¹² *Pentateuch (Pět knih Mojžíšových)*, Český katolický překlad, Kostelní Vydří 2006, str. 254–255.

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.

ISSN – KARMEL 1210 – 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závozu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P – 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.

Evidenční číslo: MK ČR E 13791

Starší čísla časopisu najdete na www.karmel.cz